

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка

Кафедра географії та геології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри географії та геоєкології
к.г.н., доцент Семенюк Л.Л.

“ 31 ” серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Природно – заповідні території

Галузь знань _____ **01 Освіта/Педагогіка** _____

Рівень вищої освіти _____ **перший (бакалаврський)** _____

Спеціальність/напрямок _____ **014 Середня освіта (Географія)** _____

спеціалізація _____ **красзнавчо-туристична робота** _____
(назва спеціалізації)

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Географія) та красзнавчо-туристична робота**

факультет _____ **природничо-географічний** _____

форма навчання _____ **денна, заочна** _____

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма курсу **природно – заповідні території** для студентів

за напрямом підготовки 014.07 Середня освіта(Географія)

Спеціалізація: Краєзнавчо-туристична робота

Розробники:

Онойко Ю.Ю., кандидат географічних наук, доцент

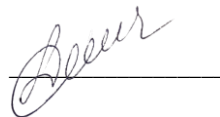
Мирза- Сіденко В.М., кандидат біологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри географії та геоекології

Протокол від “31” серпня 2020 року № 1.

Завідувач кафедри географії та геоекології

к.г.н., доцент Семенюк Л.Л.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання*	
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна (за вибором)		
Блоків/модулів –	Напрямок підготовки/ спеціальність: 014 Середня освіта (Географія) Спеціалізація: Краєзнавчо-туристична робота	Рік підготовки		
Розділів/змістових модулів –		1-й	1 год.	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр		
Загальна кількість годин – 90		2-й	2 год.	
		Вид контролю:		
	залік (4 сем)	залік (4 сем)		
	Лекції			
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 3	Освітньо-професійний рівень: бакалавр	30 год.	6 год.	
		Практичні, семінарські:		
		20 год.	4 год.	
		Лабораторні:		
		год.	год.	
		Самостійна робота:		
		100 год.	140 год.	
		Індивідуальні завдання:		
		год.	год.	
		Консультації:		
год.	год.			

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

2.1. Мета викладання дисципліни

Головною метою курсу є ознайомлення студентів із основами організації та функціонування заповідної справи в світі та Україні, класифікаціями заповідних територій і об'єктів, основними функціями, завданнями, функціонально-територіальною структурою та особливостями просторової організації мережі окремих природо-заповідних територій у світі, в Україні, на території Кіровоградської області.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Студенти повинні засвоїти:

- основні принципи та засади організації і функціонування заповідної справи;
- нормативно-правове забезпечення природно-заповідного фонду України;
- міжнародну та національну класифікацію заповідних територій та об'єктів;
- функції, завдання та функціонально-територіальну структуру основних категорій заповідних територій;

– особливості просторової організації мережі природно-заповідного фонду України і мережі заповідних територій найвищого рівня світу;

– історію формування, структуру та просторову організацію природно-заповідного фонду Кіровоградської області та свого адміністративного району чи міста, проблеми та перспективи розвитку.

Студенти повинні отримати ґрунтовні теоретичні знання із основ заповідної справи. Студенти мають

закріпити набуті теоретичні знання під час практичних робіт, виробити певні практичні вміння і навички, сформувані і розвинути в собі певний рівень екологічної самосвідомості та культури. Програмою курсу передбачена підготовка студентами ряду наукових доповідей та рефератів.

Студенти повинні знати:

- основні засади та принципи організації і функціонування заповідної справи в Україні;
- історію розвитку природоохоронної діяльності та заповідної справи в Україні;
- структуру природно-заповідного фонду (ПЗФ) України;
- нормативно-правові акти різного рівня, які регулюють заповідну справу в Україні;
- засоби збереження заповідних територій;
- найбільш поширені види правопорушень в сфері охорони і використання територій ПЗФ;
- види відповідальності за порушення законодавства про ПЗФ;
- критерії класифікації заповідних територій та об'єктів України;
- міжнародна класифікація заповідних територій МСОП;
- головні категорії заповідних територій і об'єктів України;
- класифікацію заповідних територій залежно від походження, рівня охоронного режиму, загального природоохоронного значення, правового режиму охорони природи та відповідно до юридичного статусу;
- основні завдання, функції та особливості створення біосферних і природних заповідників в Україні;
- функціонально-територіальну структуру біосферних та природних заповідників України;
- особливості просторової організації мережі заповідників, шляхи її оптимізації;
- основні завдання, функції та особливості створення національних природних і регіональних ландшафтних парків в Україні;
- функціонально-територіальну структуру національних природних і регіональних ландшафтних парків;
- особливості просторової організації мережі природних і регіональних ландшафтних парків України, шляхи її оптимізації;
- класифікацію, специфічні риси та просторову організацію мережі заказників, пам'яток природи і заповідних урочищ України та Кіровоградської області;
- класифікацію, територіально-функціональну структуру та особливості просторової організації ботанічних садів, дендропарків, зоопарків та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в Україні;
- структуру, історію формування та просторову організацію природно-заповідного фонду Кіровоградщини, проблеми та перспективи;

Студенти повинні вміти:

- розрізняти і класифікувати основні категорії заповідних територій та об'єктів в Україні;
- давати комплексну характеристику заповідним територіям та об'єктам;
- аналізувати, узагальнювати, систематизувати теоретичний матеріал;
- порівнювати, оцінювати, формулювати висновки на основі здобутих знань;
- правильно оперувати основними поняттями і термінами;
- використовувати різні джерела знань для отримання нової інформації;
- готувати наукові доповіді, реферати з навчальної проблематики;
- брати участь в наукових дискусіях, аргументовано відстоювати власну точку зору.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

1. Загальні:

Системні компетентності:

ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

2. Фахові компетентності спеціалізації (ФКС) :

ФКС3 – здатність організувати шкільне та туристичне краєзнавство, проводити краєзнавчо-туристичні дослідження своєї місцевості, збирати, упорядковувати і використовувати краєзнавчі матеріали, працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації.

3. Спеціальні (фахові):

ФК11 – здатність до розуміння та пояснення особливостей фізико-географічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; географічного аналізу закономірностей просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей у межах океанів,

материків, України та її регіонів.

ФК12 – здатність пояснювати геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем, прагнення до збереження навколишнього середовища, раціонального природокористування, охорони ландшафтного різноманіття та біорізноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності, розуміти та пояснювати стратегію збалансованого розвитку людства.

Програмні результати навчання:

ПРН3 - розуміє взаємозв'язки географічної оболонки Землі та суспільства; тенденції взаємодії суспільства та природи в часовому вимірі; роль природно-географічних факторів у розвитку суспільства на різних етапах; пояснює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства, усвідомлює важливість збереження навколишнього середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності;

ПРН8 - знає і розуміє принципи і закономірності будови і функціонування ландшафтної оболонки Землі, пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; пояснює особливості фізико-географічних об'єктів і процесів у геосферах, взаємозв'язки у ландшафтах та біогеоценозах, закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояви фізико-географічних закономірностей в межах океанів, материків, фізико-географічних регіонів, України та її регіонів;

ПРН17 - здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, застосовує ГІС-технології для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією та створенням тематичних карт використовує програмні засоби в комп'ютерних мережах, створює бази даних і використовує інтернет-ресурси;

2.3.Перелік дисциплін, необхідних для засвоєння курсу (пререквізити): біогеографія, ландшафтознавство, географія материків і океанів, фізична географія України, рекреаційна географія.

Постреквізити. Знання, отримані при вивченні дисципліни використовуються під час засвоєння навчальних дисциплін спеціалізації Краєзнавчо-туристична робота.

3. ПРОГРАМА КУРСУ

Розділ 1. Основи заповідної справи в Україні та світі.

Природно-заповідні території світу

Тема 1. Вступ. Предмет, завдання, зміст і структура навчального курсу, його місце в системі географічних та біологічних наук, значення у підготовці вчителя географії.

Поняття природоохоронної території, природно-заповідного фонду, природної спадщини, заповідної справи. Наукові засади заповідної справи. Природоохоронні території як важлива складова сталого розвитку людства і держави.

Тема 2. Історія розвитку природно-заповідних територій в Україні.

Етапи розвитку заповідної справи в Україні. Сучасна структура природно-заповідного фонду України. Класифікація територій та об'єктів ПЗФ України. Соціально-екологічна значущість природно-заповідних територій.

Тема 3. Законодавча база: сутність та головні принципи. Правовий режим територій та об'єктів ПЗФ та природних територій особливої охорони. Форми власності на територіях та об'єктах ПЗФ. Охорона та контроль за дотриманням режиму природно-заповідних територій. Органи державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідних територій.

Юридична відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

Тема 4. Міжнародний досвід розвитку мережі природно-заповідних територій.

Міжнародне співробітництво в галузі охорони біологічного і ландшафтного різноманіття. Міжнародні природоохоронні організації: Міжнародний Союз Охорони Природи (IUCN), Всесвітній Фонд дикої природи (WWF), Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP), Всесвітня комісія з охоронних територій (WSPA), Програма ЮНЕСКО «Людина і біосфера». Міжнародні природоохоронні конвенції, угоди, акції: «Конвенція про біологічне різноманіття» (Ріо-де-Жанейро, 1992), «Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення... як середовище існування водоплавних птахів» (Рамсар, 1971), «Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» (Париж, 1972) та ін. Червона книга МСОП.

Розділ 2. Класифікація заповідних територій України. Характеристика основних категорій заповідних територій і об'єктів України

Тема 1. Класифікація природно-заповідних територій МСОП. Світова природна спадщина (Йеллоустонський національний парк, Національні парки: «Гранд-Каньйон» (США), «Вуд-Баффало» (Канада), «Галапагоські острови» (Еквадор), «Водоспад Вікторія» (Замбія-Зімбабве), «Кіліманджаро» (Танзанія), «Какаду» (Австралія), «Озеро Байкал», «Праліси Комі» (Російська Федерація), «Букові праліси Українських Карпат» та ін. Найвизначніші природно-заповідні території континентів.

Тема 2. Природно-заповідні території України. Біосферні заповідники України. Структура територій та особливості управління і діяльності біосферних заповідників. Біосферний заповідник «Асканія-Нова ім. Е.Ф. Фальц-Фейна», Чорноморський, Карпатський, Дунайський біосферні заповідники.

Тема 3. Природні заповідники України: зонально-регіональний огляд (Поліський, Рівненський, Черемський, Розточчя, Медобори, Канівський, Український степовий, Луганський, Дніпровсько-Орільський, Єланецький степ, Горгани, Ялтинський гірсько-лісовий, Кримський, Карадазький, Мис Март'ян, Казантипський, Опущький).

Тема 4. Національні природні парки. Функціональне зонування, рекреаційна діяльність на території національних парків. Характеристика національних природних парків України (Азово-Сиваський, Вижицький, Карпатський, Святі гори, Синевир, Шацький та ін.).

Тема 5. Регіональні ландшафтні парки (РЛП). Статус, завдання, структура території. Характеристика РЛП (Гранітно-степове Побужжя, Кременчуцькі плавні, Веселобоківський та ін.).

Заказники. Пам'ятки природи. Загальна характеристика об'єктів і території загальнодержавного значення.

Тема 6. Заповідні урочища: статус, завдання та режим охорони.

Тема 7. Ботанічні сади як науково-дослідні природоохоронні установи. Структура території та основні вимоги щодо режиму ботанічних садів. Найбільш відомі ботанічні сади України (Центральний ботанічний сад НАН України ім. М.М. Гришка (м. Київ), Ботанічний сад ім. академіка О.В. Фоміна (м. Київ), Нікітський ботанічний сад та ін.).

Тема 8. Дендрологічні парки (Софіївка, Олександрія, Веселі Боковенькі, Тростянець та ін.).

Тема 9. Зоологічні парки (Київський, Миколаївський, Одеський, Харківський та ін.). Режим території та охорона тваринного світу.

Тема 10. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва як найбільш визначні зразки паркового будівництва, що є природоохоронними рекреаційними установами (Алупкінський, Гурзуфський, Володимирська гірка, Хутір Надія та ін.).

Тема 11. Оптимізація мережі природно-заповідних територій України. Основні напрямки розвитку природно-заповідних територій. Формування мережі міждержавних природно-заповідних територій. Існуючі та проєктовані міждержавні об'єкти і території ПЗФ («Східні Карпати», «Дельта Дунаю», «Західне Полісся», «Брянські та Старогутські ліси» та ін.). Природна спадщина України.

Тема 12. Концепція створення національної екомережі. Європейська екомережа та досвід формування національних екомереж у країнах Європи. Територіальні елементи екомережі. Загальнодержавна програма формування національної екомережі України. Головні риси екомережі України.

Тема 13. Природно-заповідний фонд Кіровоградської області. Історія та передумови формування ПЗФ, його сучасна структура, категорії природно-заповідних територій та об'єктів. Природно-заповідні території місцевого та загальнодержавного значення. Характеристика ПЗФ за категоріями: дендропарк («Веселі Боковенькі»), регіональний ландшафтний парк «Веселобоківський», заказники, пам'ятки природи (ландшафтні, гідрологічні, ботанічні, зоологічні тощо), заповідні урочища, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Основні напрямки оптимізації ПЗФ області. Біологічне і ландшафтне різноманіття природно-заповідних територій. Червона книга України. Зелена книга України.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ» (1 курс, стаціонар)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лк.	пр	лаб.	конс.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
1. Основи заповідної справи в Україні та світі. Природно-заповідні території світу						
Тема 1. Історія розвитку природно-заповідних територій України та світу	7	2				5
Тема 2. Нормативно-правове забезпечення заповідної справи в Україні та світі	7	2				5
Тема 3. Світова природна спадщина. Природно-заповідні території світу	30	6	4			20
2. Класифікація заповідних територій України та світу. Характеристика основних категорій заповідних територій і об'єктів України та світу						
Тема 4. Класифікація природно-заповідних територій України та світу	14	2	2			10
Тема 5. Природні та біосферні заповідники як заповідні території найвищого рівня заповідання	16	4	2			10
Тема 6. Національні природні парки України та зарубіжжя	16	4	2			10
Тема 7. Регіональні ландшафтні парки як	14	2	2			10

специфічна категорія природно-заповідних територій						
Тема 8. Заказники, пам'ятки природи та заповідні урочища як специфічні об'єкти ПЗФ України	14	2	2			10
Тема 9. Ботсади, зоопарки, дендропарки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	14	2	2			10
Тема 10. Природно-заповідний фонд Кіровоградської області	18	4	4			10
Усього годин	150	30	20			100

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ» (1 курс, заочн)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лк.	пр	лаб.	конс.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
1. Основи заповідної справи в Україні та світі. Природно-заповідні території світу						
Тема 1. Історія розвитку природно-заповідних територій України та світу	10					10
Тема 2. Нормативно-правове забезпечення заповідної справи в Україні та світі	10					10
Тема 3. Світова природна спадщина. Природно-заповідні території світу	15				2	15
2. Класифікація заповідних територій України та світу. Характеристика основних категорій заповідних територій і об'єктів України та світу						
Тема 1. Класифікація природно-заповідних територій України та світу	17	2				15
Тема 2. Природні та біосферні заповідники як заповідні території найвищого рівня заповідання	17	2				15
Тема 3. Національні природні парки України та зарубіжжя	17				2	15
Тема 4. Регіональні ландшафтні парки як специфічна категорія природно-заповідних територій	15					15
Тема 5. Заказники, пам'ятки природи та заповідні урочища як специфічні об'єкти ПЗФ України	15					15
Тема 6. Ботсади, зоопарки, дендропарки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	15					15
Тема 7. Природно-заповідний фонд Кіровоградської області	17	2				15
Усього годин	150	6			4	140

5. Теми семінарських занять (не передбачено)

6. Теми практичних занять (1 курс, стаціонар)

№	Назви тем	Кількість годин	
		стац	заочн

1	Світова природна спадщина. Природно-заповідні території світу <i>План</i> 1. Основні засади та принципи міжнародної природоохоронної діяльності. 2. Міжнародні природоохоронні організації, історія їх створення та діяльність. 3. МСОП – структура, функції, діяльність. 4. Міжнародні акції природоохоронного характеру.	2	2
	Світова природна спадщина. Природно-заповідні території світу 6. Світова природна спадщина. 7. Класифікація заповідних територій за МСОП. 8. Найважливіші природно-заповідні території світу.	2	
3	Класифікація природно-заповідних територій України та світу <i>План</i> 1. Критерії класифікації природно-заповідних територій України та світу. 2. Класифікація заповідних територій за підходами Міжнародного Союзу охорони природи (МСОП). 3. Класифікація природно-заповідних територій України.	2	
4	Природні та біосферні заповідники як заповідні території найвищого рівня заповідання. НПП. <i>План</i> 1. Основні функції та завдання біосферних заповідників України та світу. 2. Територіально-функціональна структура біосферних заповідників. 3. Просторова мережа біосферних резерватів світу та України. 4. Особливості створення та функції природних заповідників світу та України.	2	
	Мережа національних природних парків України.	2	2
	Регіональні ландшафтні парки як специфічна категорія природно-заповідних територій	2	
7	Заказники, пам'ятки природи та заповідні урочища як специфічні об'єкти ПЗФ України	2	
8	Ботсади, зоопарки, дендропарки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	2	
9	Природно-заповідний фонд Кіровоградської області	4	
Усього годин		20	4

7. Теми лабораторних занять
(не передбачені)

8. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З КУРСУ
«ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ»

Програма курсу «Природно-заповідні території» передбачає виділення певної кількості годин на самостійну роботу студентів. В ході здійснення даного виду роботи студенти самостійно аналізують основну і додаткову літературу, фондів матеріали, картографічні джерела, отримуючи нові знання і оволодіваючи новими вміннями та навичками з тем винесених на самостійне опрацювання. Передбаченими формами контролю за самостійною роботою студентів є колоквиуми, перевірка конспектів, рефератів, контрольні роботи, тестування.

Червона книга. Природно-заповідний фонд Кіровоградської області.
Світова природна спадщина. Проблема взаємодії суспільства та природи

ТЕМА 1: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ (Стац 5 год. /Заочн. 10 год)

План:

1. Становлення заповідної справи в епоху Київської Русі та в часи козацької України.

2. Заповідання в Україні в епоху Нового часу.
3. Розвиток заповідної справи в радянській та пострадянській Україні.

Під час опрацювання даної теми студенти повинні проаналізувати процес історичного розвитку заповідної справи в Україні від епохи Київської Русі і до сьогодні. З'ясувати специфічні та загальні риси окремих етапів розвитку процесу заповідання. Необхідно розглянути більш детально історію формування і розвитку найвизначніших заповідних територій України («Асканії-Нова», «Чорноморського», «Карпатського» та інших заповідників).

ЛІТЕРАТУРА:

2. Биосферные заповедники и глобальный мониторинг окружающей среды. / Серия: Охрана природы и воспроизводство природных ресурсов. – М., 1983. – С. 124-184.
3. Бобров Р.В. Все о национальных парках. – М.: Молодая гвардия, 1987. – 224 с.
4. Борейко В. Е. История заповедного дела в Украине. – К., 1995. – 183 с.
5. Заповедники Украины и Молдавии. Заповедники СССР. – М.: Мысль, 1987.

ТЕМА 2: НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ ПРИРОДОЗАХИСНІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ (5 год./10 год)

1. Міжнародні природозахисні організації та їх діяльність в сфері охорони природи.
2. Природозахисні організації України, їх участь в розвитку заповідної справи.

Розглядаючи дану тему слід звернути увагу на роботу міжнародних природозахисних організацій і особливо МСОП, проаналізувати особливості і принципи міжнародного співробітництва в сфері охорони природи. Також необхідно більш детально розглянути роботу природозахисних організацій України та їх роль в розвитку заповідної справи на національному і міжнародному рівні, слід виділити проблемні та перспективні сторони їх розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексієвцев М. Екологічний рух в Україні. – Тернопіль: Лілея, 1999 – 267 с.
2. Биосферные заповедники и глобальный мониторинг окружающей среды. / Серия: Охрана природы и воспроизводство природных ресурсов. – М., 1983. – С. 124-184.
3. Справочник по заповедному делу / ред. А.М. Гродзинский. – К.: Урожай, 1990.
4. Страшнюк Д.В., Кваша В.І., Страшнюк Н.М. Природо-заповідні території: Курс лекцій для студ. біол. та екол. спец. пед. вузів (денна форма навч.). – Тернопіль: ТНПУ, 2007. – 89 с.

ТЕМА 3: БІОСФЕРНІ ЗАПОВІДНИКИ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ВСЕСВІТНЬОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ. (5 год./15 год)

1. Функції та завдання біосферних заповідників.
2. Міжнародне та національне нормативно-правове забезпечення процесу створення біосферних заповідників України.
3. Історія формування та загальна характеристика мережі біосферних заповідників України.

Досліджуючи дану тему, необхідно вивчити найважливіші функції та завдання, які стоять перед біосферними заповідниками як ядрами світової екомережі, проаналізувати головні міжнародні та національні нормативно-правові акти, що регулюють процес формування всесвітньої мережі біосферних заповідників, слід розглянути особливості просторової організації біосферних заповідників на території України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андриенко Т.Л., Плюта П.Г. и др. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. – К.: Наукова думка, 1991. – С.5-12.
2. Биосферные заповедники и глобальный мониторинг окружающей среды. / Серия: Охрана природы и воспроизводство природных ресурсов. – М., 1983. – С. 124-184.
3. Неронов В.М., Тушинский С.Г., Семенова Т.Ю. Биосферные заповедники и глобальный мониторинг окружающей среды // Охрана природы и воспроизводство природных ресурсов / Итоги науки и техники. – Т.14. – М., 1983. – С. 7-99.
4. Програма літопису природи для заповідників та національних природних парків / ред. Т.Л. Андриенко. – К.: Академперіодика, 2002. – 103 с.
5. Филонов К.П., Нухимовская Ю.Д. Летопись природы в заповедниках СССР. – М.: Наука, 1985. – 143 с.

ТЕМА 4: КЛАСИФІКАЦІЯ, СПЕЦИФІЧНІ РИСИ ТА ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ МЕРЕЖІ ЗАКАЗНИКІВ, ПАМ'ЯТОК ПРИРОДИ І ЗАПОВІДНИХ УРОЧИЩ УКРАЇНИ (5 год./45 год)

План:

1. Основні завдання та функції заказників, пам'яток природи та заповідних урочищ України.
2. Територіально-функціональна структура даних заповідних територій.
3. Особливості просторової організації мережі заказників, пам'яток природи і заповідних урочищ

України.

Література:

1. Андриєнко Т.Л., Плюта П.Г. и др. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. – К.: Наукова думка, 1991. – С.5-12.
2. Барна М.М., Царик Л.П., Черняк В.М. Голицький ботаніко-ентомологічний заказник загальнодержавного значення. – Тернопіль: Лілея, 1997. – 62 с.
3. Заповідні куточки Кіровоградської землі. / заг. ред. Т.Л. Андриєнко. – К.: Арктур-А, 1999. – 240 с.
4. Н. Петрина. Заповідна справа. / Краєзнавство. Географія. Туризм. _ К., 2007. – №21-24. – 96 с.
5. Страшнюк Д.В., Кваша В.І., Страшнюк Н.М. Природо-заповідні території: Курс лекцій для студ. біол. та екол. спец. пед. вузів (денна форма навч.). – Тернопіль: ТНПУ, 2007. – 89 с.

ТЕМА 5: ХАРАКТЕРИСТИКА СПЕЦИФІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ПЗФ УКРАЇНИ – БОТАНІЧНІ САДИ, ДЕНДРОПАРКИ, ЗООПАРКИ ТА ПАРКИ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА (5 год./ 45 год)

План:

1. Функції та завдання ботанічних садів і дендропарків України.
2. Територіально-функціональна структура та просторова організація ботанічних садів та дендропарків України.
3. Основні завдання, класифікація, зонування та особливості просторової організації мережі зоопарків та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва в Україні.

Література:

1. Заповідні куточки Кіровоградської землі. / заг. ред. Т.Л. Андриєнко. – К.: Арктур-А, 1999. – 240 с.
2. Н. Петрина. Заповідна справа. / Краєзнавство. Географія. Туризм. _ К., 2007. – №21-24. – 96 с.
3. Природо-заповідний фонд Української РСР. – К.: Урожай, 1986.
4. Реймерс Н.Ф. Словарь-справочник по природопользованию. – М., 1990.
5. Справочник по заповедному делу / ред. А.М. Гродзинский. – К.: Урожай, 1990.
6. Страшнюк Д.В., Кваша В.І., Страшнюк Н.М. Природо-заповідні території: Курс лекцій для студ. біол. та екол. спец. пед. вузів (денна форма навч.). – Тернопіль: ТНПУ, 2007. – 89 с.

ТЕМА 6: ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ (5 год./ 15 год)

1. Історія формування екологічної мережі України.
2. Структура та особливості просторової організації екомережі України.
3. Проблеми та перспективи розвитку екологічної мережі України на сучасному етапі.

Вивчаючи дані питання, в першу чергу потрібно дослідити історію формування та становлення національної екомережі, проаналізувати специфіку її структури та просторової організації. Необхідно більш детально зупинитись на сучасних проблемах розвитку екомережі України, з'ясувати перспективи розвитку на майбутнє, охарактеризувати найважливіші перспективні проєктовані екокоридори та заповідні території в їх межах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексієв М. Екологічний рух в Україні. – Тернопіль: Лілея, 1999 – 267 с.
2. Андриєнко Т.Л., Плюта П.Г. и др. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. – К.: Наукова думка, 1991. – С.5-12.
3. Борейко В. Е. История заповедного дела в Украине. – К., 1995. – 183 с.
4. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”. – Київ, 1999.
5. Заповедники Украины и Молдавии. Заповедники СССР. – М.: Мысль, 1987.

ТЕМА 7: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРА ТА ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ (5 год/15 год)

1. Історія розвитку заповідної справи на Кіровоградщині.
2. Структура ПЗФ Кіровоградської області.
3. Просторова організація мережі заповідних територій Кіровоградщини.

При розгляді даної теми, студенти повинні проаналізувати процес історичного розвитку заповідної справи на теренах Кіровоградщини, детально розглянути структуру ПЗФ області, охарактеризувати найважливіші категорії заповідних територій та особливості їх просторової організації. При цьому особливу увагу слід звернути на проблеми та перспективи розвитку природно-заповідного фонду Кіровоградської області.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексієвць М. Екологічний рух в Україні. – Тернопіль: Лілея, 1999 – 267 с.
2. Борейко В. Е. История заповедного дела в Украине. – К., 1995. – 183 с.
3. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”. – Київ, 1999.
4. Заповідні куточки Кіровоградської землі. / заг. ред. Т.Л. Андриєнко. – К.: Арктур-А, 1999. – 240 с.
5. Н. Петрина. Заповідна справа. / Краєзнавство. Географія. Туризм. _ К., 2007. – №21-24. – 96 с.
6. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення. Довідник. – Київ, 1999. – 240 с.
7. Природо-заповідний фонд Української РСР. – К.: Урожай, 1986.
8. Програма літопису природи для заповідників та національних природних парків / ред. Т.Л. Андриєнко. – К.: Академперіодика, 2002. – 103 с.

9. Індивідуальні завдання

не передбачено

10. Методичне забезпечення

Лекційний курс: електронні варіанти конспектів лекцій представлені у комп’ютерному класі факультету (ауд.14).

- Онойко Ю.Ю., Мирза - Сіденко В.М. Природно – заповідні території. Навчально-метод. посібник.- Кіровоград: Авангард, 2015.- 96 с.

Практичні заняття:

- Онойко Ю.Ю., Мирза - Сіденко В.М. Природно – заповідні території. Навчально-метод. посібник.- Кіровоград: Авангард, 2015.- 96 с.

Самостійна робота студентів: методичні рекомендації до самостійної роботи.

Методи навчання

Основні форми організації навчання при вивченні дисципліни «Методика навчання географії»: аудиторні заняття (лекції, лабораторні заняття); самостійна робота студентів; консультації.

Методи навчання:

За джерелом знань:

словесні: розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія, диспут;

наочні: демонстрація, ілюстрація;

практичні: практичні роботи, підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, мультимедійних презентацій, аналіз проблемних ситуацій, метод проектів тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; пошуковий; дослідницький.

Дистанційні методи навчання: телекомунікаційні методи (інтерактивні лекції, практичні заняття, on-line консультації в режимі Zoom-конференцій та зустрічей у Google Meet; робота у Viber-групах), самостійна робота студентів з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom, Moodle-ЦДПУ, Вікі-ЦДПУ, Хмарка-ЦДПУ).

11. Методи контролю:

Комплексна система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни включає:

- *поточний контроль (ПК)* – оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу з окремих складових (модулів) навчальної програми дисципліни під час аудиторних занять, консультацій та результатів самостійної роботи й оцінюється сумою набраних балів;

- *підсумковий (семестровий) контроль (ПСК).*

Форми поточного контролю:

- *поточна оцінка* – кількість балів, яку отримує студент у результаті контролю за виконанням усіх видів робіт (теоретичних, практичних занять, завдань до самостійної роботи, захисту практичних робіт, конспектів уроків тощо);

- *підсумкова поточна оцінка* – сумарна кількість балів, яку отримує студент за результатами здійснення поточного контролю.

Методи поточного контролю: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, перевірка практичних робіт, перевірка планів-конспектів уроків, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, захист рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проектів; контрольна робота; опитування, тестування, контрольні роботи, перевірка виконаних завдань з використанням навчальних платформ Zoom, Classtime, Google Classroom), а також месенджеру Viber тощо.

Підсумковий (семестровий) контроль з курсу проводиться у формі *заліку* (для студентів 1 курсу у 2 семестрі).

12. Розподіл балів, які отримують студенти з дисципліни «Природно-заповідні території»

Поточне тестування та самостійна робота														Сума		
Розділ 1					Розділ 2											
T1	T2	T3	K P	C P	T4	T5	T6	C P	T7	T8	T9	T1 0	K P			K P
7	7	7	5	5	7	7	7	5	7	7	7	7	5	5	5	100
31					69											

Критерії оцінювання :

1. Змістовні відповіді - до 5 балів
 2. Виконання практичних робіт – до 2 балів
 4. Контроль самостійної роботи - до 5 балів
 5. Контрольна робота – до 5 балів
- “відмінно”, повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 5 балів;
– “добре”, достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями;
– “задовільно”, неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – балів;
– “незадовільно”, незадовільна відповідь – 0 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

При оцінюванні усних відповідей та повідомлень студентів враховується:

1. рівень осмислення навчального матеріалу;
2. рівень сформованості аналітичних вмій і концептуальних підходів;
3. повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
4. використання додаткової літератури;
5. порівняння, зв’язок з практикою, наявність висновків.

Максимальна кількість балів, які студенти можуть отримати за усну відповідь чи повідомлення – **5 балів**

5 балів ставиться у випадку, коли студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату ПЗТ та теоретичного матеріалу цієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань ПЗТ та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутні відповіді мовні та стилістичні помилки.

4 бали ставиться у випадку, коли відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з ПЗТ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат в цілому сформований, але студент оперує, як правило, одним підходом до цієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не

структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з ПЗТ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат майже не сформований. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання контрольних письмових робіт студентів

5 балів - студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату ПЗТ та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутній відповіді граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

4 - відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

3 бали - відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з ПЗТ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ в цілому сформований, але студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

2 бали - відповідь дуже фрагментарна. Студент має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

1 бал - відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з ПЗТ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат майже не сформований. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання практичної роботи

2 бали ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання практичної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу з теми практичного заняття. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

1,5 бали ставиться, коли студент виконав завдання для практичної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь на питання викладача при захисті роботи майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання практичної роботи, але 1/2 з них виконана не досить якісно. Відповідь на теоретичні питання під час захисту практичної роботи неповна, фрагментарна. Студент продемонстрував недостатній рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати тощо. У роботі наявні фактичні та/або стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань практичної роботи. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи. Студент недостатньо оволодів вміннями аналізу, порівняння тощо. Відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

5 балів - студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи за семестр. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми курсу МНГ, що виноситься на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на

декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу логічний, доказовий і послідовний. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці як у знайомих, так й в нових ситуаціях. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні, мовленнєві помилки.

4 бали - студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, методологічних підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

3 бали - студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання, але 1/2 з них виконана не досить якісно. Відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з основних тем, що виносяться на самостійну роботу. Студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію, посилається на одне джерело інформації тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій педагогічній ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

2 бали - студент якісно виконав 1/2 завдань. Демонструє досить поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

1 бал - студент виконав 1/2 завдань, але з них лише 1/2 виконана якісно і в повному обсязі. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Підсумковий (семестровий) контроль (залік)

Оцінка за шкалою ECTS

90-100 Відмінно А відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок

82-89 Добре В вище середнього рівня з кількома помилками

74-81 Добре С в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок

64-73 Задовільно D непогано, але зі значною кількістю недоліків

60-63 Задовільно E виконання задовольняє мінімальним критеріям

35-59 Незадовільно Fx з можливістю повторного складання 1-34 F з обов'язковим повторним курсом

А 90 – 100 «зараховано» («відмінно А») – студент дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, демонструє глибокі теоретичні знання і практичні вміння, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспекти лекцій та усі виконані практичні роботи з курсу;

В 82 – 89 «зараховано» («добре В») – студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій з основних тем та усі виконані практичні роботи з курсу ;

С 74-81 «зараховано» («добре С») – студент достатньо володіє навчальним матеріалом, під час усного спілкування допускає незначні помилки з професійної термінології, деякі види практичних завдань виконані з помилками (допускається декілька незначних помилок або 1 – 2 значні).

D 64-73 «зараховано» («задовільно D») – теоретичний матеріал засвоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.

E 60-63 «зараховано» («задовільно E»)– студент засвоїв основні аспекти програмного матеріалу, деякі практичні навички не сформовані, студент невпевнено орієнтується у теоретичному і практичному матеріалі, має труднощі з використанням фахової термінології . Частина передбачених програмою практичних завдань не виконані, або деякі з них оцінені мінімальною кількістю балів.

F 35-59 «не зараховано» («незадовільно F ») – теоретичний матеріал курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою робіт виконано, але їх якість оцінена мінімальною кількістю балів; студент частково володіє фаховими компетенціями. Можливе підвищення

оцінки за умови виконання додаткової самостійної роботи.

FX 1-34 «не зараховано» («незадовільно FX») – студент не засвоїв основного змісту курсу, не знає професійної термінології, не володіє практичними вміннями. Практичні роботи не виконані або потребують повної переробки. Студент має перескласти певні теми під час консультацій.

Залік є формою підсумкового контролю, зміст якого полягає у здійсненні оцінки засвоєння студентами навчального матеріалу, представленого змістовими модулями, практичними та лабораторними роботами, завданнями самостійної роботи, певним обсягом географічної номенклатури, передбачених навчальною програмою дисципліни.

Для отримання заліку з навчальної дисципліни студент повинен своєчасно виконати усі передбачені навчальним планом види робіт (практичні, розробка екскурсійного проекту, самостійна робота тощо) та отримати за них позитивні оцінки. За наявності невиконаних або не зарахованих робіт студент вважається недопущеним до заліку.

13. Методичне забезпечення

Лекційний курс: електронні варіанти конспектів лекцій представлені у комп'ютерному класі факультету (ауд.14).

• Онойко Ю.Ю., Мирза - Сіденко В.М. Природно – заповідні території. Навчально-метод. посібник.- Кіровоград: Авангард, 2015.- 96 с.

Практичні заняття:

• Онойко Ю.Ю., Мирза - Сіденко В.М. Природно – заповідні території. Навчально-метод. посібник.- Кіровоград: Авангард, 2015.- 96 с.

Самостійна робота студентів: методичні рекомендації до самостійної роботи.

14. ЛІТЕРАТУРА

1. Андронов В.А. Заповідна справа: навч. посіб. / В.А. Андронов, Є.О. Варивода, Г.В. Тітенко. – Х.: НУЦЗУ, 2013. – 204 с.
2. Природно-заповідний фонд: земельні питання (посібник) / [За заг. ред. О. Кравченко]. — Видавництво «Компанія «Манускрипт»» — Львів, 2017. — 104 с.
3. Попович С.Ю., Корінько О.М., Устименко П.М. Заповідне лісознавство.- Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2009.- 384 с.
4. Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч.1. Біосферні заповідники. Природні заповідники / Колектив авторів під ред. В.А. Онищенко і Т.Л. Андрієнко. – Київ: Фітосоціоцентр, 2012. – 406 с.
5. Бобров Р.В. Все о национальных парках. – М.: Молодая гвардия, 1987. – 224 с.
6. Борейко В. Е. История заповедного дела в Украине. – К., 1995. – 183 с.
7. Заповедники Украины и Молдавии. Заповедники СССР. – М.: Мысль, 1987.
8. Заповідні куточки Кіровоградської землі. / заг. ред. Т.Л. Андрієнко. – К.: Арктур-А, 2009. – 240 с.
9. Н. Петрина. Заповідна справа. / Красзнавство. Географія. Туризм. _ К., 2007. – №21-24. – 96 с.
10. Николаевский А.Г. Национальные парки. – М.: Агропромиздат, 1985. – 190 с.
11. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення. Довідник. – Київ, 1999. – 240 с.
12. Реймерс Н.Ф. Словарь-справочник по природопользованию. – М., 1990.
13. Справочник по заповедному делу / ред. А.М. Гродзинский. – К.: Урожай, 1990.

Додаткова література.

1. Тестові завдання із заповідної справи: Навчальний посібник / Коцюба І.Ю. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 80с.
2. Онойко Ю.Ю., Мирза - Сіденко В.М. Природно – заповідні території. Навчально-метод. посібник.- Кіровоград: Авангард, 2015.- 96 с.
3. Андрієнко Т. Система категорій природно-заповідного фонду України та питання її оптимізації . – Київ, 2001.
4. Грищенко Ю. Основи заповідної справи: навч. посіб. – Рівне, 2000.
5. Заповідники і національні природні парки України. – Київ, 1991.
6. Попович С. Природно-заповідна справа : навч. посіб. – Київ, 2007.
7. Солодкий В. Заповідна справа: підручник / В. Солодкий, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Ю. МАСІКЕВИЧ та ін. – Чернівці, 2005.
8. Фурдичко О. Заповідна справа в Україні: підручник / О. Фурдичко, В. Сівак, В. Солодкий. – Чернівці, 2005.

Інформаційні ресурси

<http://apus.ru> - один із найкращих проектів про живу природу;

www.floranimal.ru – on-line енциклопедія;

<http://www.livt.net/index.htm> - електронна ілюстрована енциклопедія „Живі істоти”;

118

<http://www.plantsystematics.org/>- сайт по систематиці рослин.

Відеоролики, фотографії, інформація розміщені на сайті <http://www.arkive.org/> - on-line галерея флори і фауни Землі, представлено понад 6 тисяч видів тварин та 33 тисячі рослин; проект ВВС.

Описи угруповань живих організмів та зональних біомів подані на сайтах:

<http://www.blueplanetbiomes.org> - присвячений біомам світу;

<http://www.worldwildlife.org> – сайт WWF.

Інформацію про органічний світ окремих регіонів можна знайти на сайтах:

<http://www.projectamazonas.com> – фауна Амазонії;

<http://www.wildmadagascar.org> – сайт про органічний світ Мадагаскару;

<http://www.nearctica.com/> - органічний світ Північної Америки. Електронні публікації:

<http://www.wwf.ru/resources/publ> публікації WWF російською мовою;

<http://www.worldofanimals.ru/stLmenu/5/index.shtml> - інтернет-журнал „У світі тварин”;

<http://botsad.ru/world.htm> - сайт Ботанічного саду Далекосхідного відділення Російської Академії наук (тут, наприклад, є публікації по лісах світу);

<http://www.npacific.ru/np/library/publikacii/tokranov1/titul.htm> - книга А.М. Токранова

„Дивовижні творіння природи”;

<http://abratsev.narod.ru/biblio/varming/varming.html> - книга проф. Вармінга

„Ойкологічна географія рослин”.

**Питання до заліку
з курсу «Природно-заповідні території»**

Основні питання

1. Наукові засади заповідної справи. Поняття природно-заповідного фонду, природної спадщини, заповідної справи.
2. Природоохоронні території як важлива складова сталого розвитку людства і держави.
3. Міжнародні природоохоронні організації.
4. Міжнародні природоохоронні конвенції, угоди, акції.
5. Червона книга МСОП. Червона книга України.
6. Класифікація МСОП природно-заповідних територій.
7. Світова природна спадщина.
8. Найвизначніші природно-заповідні території Африки.
9. Найвизначніші природно-заповідні території Північної Америки.
10. Найвизначніші природно-заповідні території Австралії та Нової Зеландії.
11. Найвизначніші природно-заповідні території Південної Америки
12. Найвизначніші природно-заповідні території Європи та Азії.
13. Розвиток заповідної справи в Україні. Сучасна структура природно-заповідного фонду України.
14. Законодавчі та нормативно-правові засади розвитку заповідної справи в Україні.
15. Біосферні заповідники України: структура території та особливості управління та діяльності.
16. Природні заповідники України: зонально-регіональний огляд. Структура території, особливості управління, завдання природних заповідників.
17. Національні природні парки України: зонально-регіональний огляд. Функціональне зонування, рекреаційна діяльність на території НПП.
18. Регіональні ландшафтні парки (РЛП) України. Статус, завдання, структура території.
19. Заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища: статус, завдання, режим охорони.
20. Ботанічні сади. Структура території та основні вимоги щодо режиму ботанічних садів.
21. Дендрологічні парки. Структура території, статус, завдання, основні вимоги щодо режиму дендрологічних парків.
22. Зоологічні парки: статус, завдання, основні вимоги щодо режиму.
23. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва: структура території, статус, завдання, основні вимоги щодо режиму.
24. Формування мережі міждержавних природно-заповідних територій в Україні.
25. Природна спадщина України.
26. Загальнодержавна програма формування національної екомережі України. Територіальні елементи екомережі. Головні риси екомережі України.
27. Розвиток заповідної справи в Кіровоградській області. Структура та напрямки оптимізації природно-заповідного фонду області.
28. Охорона біологічного та ландшафтного різноманіття в складі природно-заповідних територій.
29. Наукові дослідження територій та об'єктів ПЗФ. Літопис природи.
30. Освітньо-виховна, рекреаційна діяльність в межах природно-заповідних територій.
31. Порядок створення та оголошення природно-заповідних територій.
32. Органи державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідних територій. Державний кадастр ПЗФ.
33. Охорона та контроль за дотриманням режиму природно-заповідних територій. Юридична відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

34. Водоохоронні, водозахисні, лісозахисні, полезахисні, курортні, лікувально-оздоровчі, рекреаційні та інші типи територій особливої охорони.
35. Охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
36. Головні риси екомережа Кіровоградської області.
37. Заказники загальнодержавного значення в складі природно-заповідного фонду Кіровоградської області.
38. Зелена книга України. Регіонально рідкісні фітоценози.
39. Регіонально рідкісні види флори та фауни.
40. Охорона степових ландшафтів в складі природно-заповідного фонду України, Кіровоградської області.

Додаткові питання

6. Володіння географічною номенклатурою за темами: „Світова природна спадщина”, „Найвизначніші природно-заповідні території континентів”, „Природна спадщина України”, „Природно-заповідні території України, Кіровоградської області”.
7. Природно-заповідні території вашої місцевості.